

Stortingets helse- og omsorgs komité

Innspill til statsbudsjettet 2019, Helse- og omsorgsdepartementet Prop. 1 S (2018-2019)

Norsk forening mot støy er en landsdekkende medlemsorganisasjon som arbeider for å redusere støyplager og forebygge støybelastning i Norge, for derved å sikre bedre livskvalitet, folkehelse, bomiljø og kvaliteter i naturen. Som en del av sin virksomhet behandler foreningen et stadig økende antall henvendelser fra norske borgere som er plaget av støy fra ulike støykilder. Dette er henvendelser som i for det meste burde ha vært rettet til kommunene, til miljørettet helsevern i medhold av folkehelseloven. Men vi mottar årlig mer enn 2000 slike henvendelser med bønn om hjelp. Folk er bekymret for helsekonsekvenser av støyforurensing og at man ikke ser noen offentlig innsats for å forebygge slike konsekvenser. Siden Stortinget vedtok sin nasjonale handlingsplan mot støy med et mål om betydelig støyreduksjon innen 2020, har antall nordmenn som bor i støyområder som medfører helseisiko, **økt** med over 60 % i forhold til referanseåret. (SSB, des 2016) Luft- og støyforurensing fra veitrafikk kan anses som Norges største permanente folkehelseisiko. Etter veitrafikk seiler dårlig bokvalitet, nabostøy/støy i nærmiljøet opp som årsak nr 2.

«Helsekonsekvensene av støy fremskynder sykdom og truer sykehuskapasiteten i Europa» *Eu-kommisjonens direktør for helse og matsikkerhet, John Ryan, konferansen Noise in Europe, 24.4.2017* <http://www.euconf.eu/noise-conference/speakers.html>

Komiteen bør merke seg at WHO 10.oktober offentliggjorde anbefalinger om **skjerpede støygrenser** for Europa, etter at organisasjonen siden 2010 har gjennomført en omfattende evaluering av helseeffekten av gjeldende regelverk. Den umiddelbare beskjeden til Norge av denne helseevalueringen er at flere enn vi trodde bor i støyomgivelser med helseisiko, kanskje halve befolkningen!

Ordet støy forekommer ikke i budsjettproposisjonen. (!) Vi er meget bekymret for folkehelseinnretningen i budsjettet. Folkehelse handler om mer enn mosjon og spisevaner. Budsjettet må også innrettes mot bedre samfunnsinnsats mot de store, samfunnsskapt permanente folkehelseusikkerheter - støy- og luftforurensning. Styrking av folkehelsearbeidet gjennom miljørettet helsevern må være et hovedtiltak.

Personlige lidelser, helsekonsekvenser og dermed samfunnskostnader av støy er omfattende.

Det finnes ingen ny, offentlig norsk beregning av samfunnskostnadene av støy. Det engelske miljødepartementet har sammenlignet samfunnskostnadene av støy med andre store forurensingsproblemer (*Noise pollution - economic analysis, 9.4.2013*). Kostnadsfaktorene var effekt på helse, livskvalitet, produktivitet og naturmiljø, og man kom til at årlige samfunnskostnader av støy var større enn for trafikkulykker og klimakostnader

Overført til Norge vil den årlige støyregningen overstige 14 milliarder kroner. Fortettingspolitikken vil trolig øke de negative konsekvensene.

Helsekonsekvenser og -kostnader av støy

Helseskadelig støy har store konsekvenser for samfunnet og statens og kommunenes helsetjenester. Barn og unge er spesielt utsatt for helseskadelig støy, og særlig barn av ressursvake familier.

- I dag er det ca. 2 millioner mennesker i Norge som er plaget av støy. *SSB des 2016*.
- Det er estimert at støy koster det norske samfunnet kr 14 milliarder pr. år.

1963-2013, 50 år for å fremme gode lydmiljøer

- Søvnforstyrrelser alene pga trafikkstøy er beregnet til å føre til 10 000 tapte friske leveår i Norge hvert år. *FHI Nattstøyrapport.*

Norge ligger etter med å oppfylle nasjonale mål om 10 % reduksjon av støy innen 2020. Praksis med plan- og bygningsloven, folkehelseloven og forskriften om miljørettet helsevern viser seg utilstrekkelig mht å nå mål om å forebygge helseskadelig støy gjennom planlegging og tiltak.

Våre kommentarer direkte til budsjettpostene:

1. Helse- og omsorgspolitikken, (s.11) 1.3. En folkehelsepolitikk som skaper muligheter

Forebygge der man kan, reparere der man må er et meget godt prinsipp. Viktige forebyggingsoppgaver vedr. støy mangler i budsjettet. Politikken må adressere unges uvitende mediebruk, som fører til farlig utvikling med mange som får varige hørselsskader ung alder. WHO har slått alarm om man står i ferd med å produsere en generasjon hørselsskadede. <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/ear-care/en/>

Nedsatt hørsel betyr reduserte livsutsikter, og regnes som fremste årsak til utstøtelse av arbeidslivet. (Karolinska institutt, Stockholm)

I tråd med risikoen som følger det økende lydkonsumet bør folkehelseinnsatsen trappes opp, gjennom skolehelsetjenesten, gjennom hørselstester og overvåking, og gjennom informasjonstilbud i klassen.

Miljørettet helsevern har en kjernefunksjon i forebygging av støyskader. Derfor må denne funksjonen styrkes.

Programkategori 10.10 Kap. 714 (s. 45/51)

Folkehelseloven slår fast at samfunnsplaner må kvalitetssikres mot folkehelse. Når det gjelder støy er dette særlig viktig ved store infrastrukturplaner og areal/utbyggingsplaner. Vi er kjent med at ved siste rullering av Nasjonal Transportplan var folkehelseaspektet valgt vekk. Vi har også notert at blant nær 250 høringsuttalelser til Oslo kommunes arealplan var det kun en uttalelse fra helsesektoren. Vi har sett tilsvarende fra andre planbehandlinger. Komiteen bør være oppmerksom på at vår samlede nasjonale helsekompetanse er tilbakeholdende eller ikke til stede når viktige samfunnsplaner behandles, slik at man dermed mister folkehelseaspektet. Det gir oss visuelt spennende samfunnsutvikling, men bomiljøer som kan forkorte liv og sykeliggjøre mennesker. Komiteen bør pålegge Helse- og omsorgsdepartementet å sikre at folkehelsehensyn veier tyngre i samfunnsplanlegging. Mye av støyutfordringene på nabostøyområdet skyldes manglende kunnskap hos befolkningen, noe som også bør være gjenstand for målrettede informasjonstiltak.

Det bør også forskes for å finne gode måleparametre for nabostøyproblemet, slik at dette kan bli gjenstand for en målrettet innsats i en senere handlingsplan mot støy. Situasjonen tilsier ikke den reduksjon budsjettet legger opp til. Vi foreslår Kap 714 økes til 450 mill i 2019.

Støytiltak bidrar til positiv samfunnsutvikling! Tiltak og forebygging av støyinvesteringer som gir god avkastning, jfr EU kommisjonens miljødirektør Daniel Calleja : *1 euro brukt til å forebygge støy gir samfunnet 29 euro tilbake.* <http://www.euconf.eu/noise-conference/speakers.html>

Programkategori 10.40 Kap. 740 (s. 127)

Fylkesmennesenes rolle er avgjørende for å oppnå en helsefremmende regional utvikling, og direktoratet bør få økte midler for å legge til rette for regionale kompetansesentre for plan og miljørettet helsevern, også med egen regional folkehelsekoordinator. Dette kan gi kommunene en nyttig ressurs og begrense behovet for at samtlige skal måtte bygge opp egen kompetanse.

Heving av lokal helse- og miljøkompetanse på et strategisk nivå må prioriteres. Gjennom publikums henvendelser til Støyforeningen opplever vi massivt at kommunelegens rolle må styrkes både faglig og ressursmessig, spesielt med de omfattende kravene i den nye plan- og bygningsloven og folkehelseloven. Organisasjoner utenfor forvaltningen, som Norsk forening mot støy, kan bidra til å heve kompetansen, bl.a. ved å samle informasjon, nytenkning og forskning, samordne et nettverk av private og offentlige aktører, og dessuten levere tjenester og veiledning.

Direktoratet kan ta ansvar for å samordne og utarbeide veiledere, samordne og formidle

1963-2013, 50 år for å fremme gode lydmiljøer

internasjonale erfaringer og forskning om reduksjon av helseskadelig støy og videreutvikling av www.miljokommune.no og www.miljostatus.no, og det må sikres tilstrekkelige ressurser til dette.

Programkategori 10.80. Kap. 781 Post 21 (s. 244)

Statlige veiledere bør utarbeides om kriteriene til et helsefremmende nærmiljø og strategisk nærmiljøutvikling, en veileder om fortetting med fokus på helse- og miljøfaktorer og en veileder om kommunenes mulighet til å forebygge og løse problemene rundt nabostøy.

Generalsekretær
Ulf Winther
sign

Seniorrådgiver
Steven Gersh
sign